

רשימות

בפרשת השבוע

כי תצא

פרק כ"ב פסוק י'

לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו

רש"י: הוא הדין לכל שני מינים שבעולם והוא הדין להנהיגם יחד קשורים זוגים בהולכת שום משא [ספרי כ"ב ע"ט-פ'].

עיין בספר החינוך מצוה תק"נ שכתב על מצוה זו וז"ל "וכל חכם לב מזה יקח מוסר שלא למנות שני אנשים לעולם בדבר מכל הדברים שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בהנהגתם, כמו צדיק ורשע, והנקלה בנכבד, שאם הקפידה התורה על הצער שיש בזה לבעלי חיים שאינם בני שכל, כל שכן בבני אדם אשר להם נפש משכלת לדעת יוצרם".

י"ל שאפילו אם יאמרו הקרובים להם, אנו נעזור להם להסתדר, ונמנע מהם מחלוקות אם יהיו בעתיד, וננהיג אותם שילכו יחד, שלא יעשו זאת ולא ישימו אותם ביחד באותו מקום, כמו שרואים דוגמתו בלשון רש"י "והוא הדין להנהיגם יחד קשורים", גם זה אסור, כיון שגם קשורים יחד הוא צער להם, ואולי זה אפילו גורם להם יותר צער.

ובדעת זקנים הביא את דברי המדרש וז"ל "לפי שהשור מעלה גרה, ומצטער החמור כשישמע השור אוכל", היינו שהחמור מקנא בשור שחושב שהוא אוכל, ויהיה לו צער בע"ת. [דברים אלו מתיישרים עם ההלכה שהדין של "לא תחרוש" מדאורייתא הוא רק בשני מינים שאחד טהור והשני טמא, דהיינו שהאחד מעלה גרה והשני הטמא מצטער בזה].

ויש להחיל על זה את דברי החינוך שהזכרנו לעיל שיש ללמוד מאיסור זה גם על שני סוגי אדם שונים שלא לחברם יחד, גם על מדרש זה, דהיינו שלפעמים אדם חושב שלשני יש יותר או שחיינו יותר טובים כיון שהשני הוא עשיר או נכבד וממילא יקנא בו, אך הוא אינו יודע שבאמת זה רק כלפי חוץ והמצב האמיתי הוא שונה.

פרק כ"ג פסוק ה'

ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהריים לקללך

צריך לבאר מדוע בני ישראל לא אמרו שירה על נס של בלעם שלא קללם, כמו שאמרו שירה על הים ושירה על נס אשר הנחלים [במדבר כ"א, י"ז] ?

י"ל:

א. אולי לא ידעו כל סיפור הנס עם בלעם כשזה קרה, וכשנאמר להם מאוחר יותר, כבר פג רושם הנס, כיון שנס זה מופיע שנאמר לבני ישראל רק במלחמת מדין "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם". [במדבר ל"א ט"ז].

ב. חלק מהקללה שלו התגשמה בעצתו על בנות מואב. [רש"י פרק כ"ה א', ועיין גם בסנהדרין קה': שכל ברכותיו חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות].

ג. אמירת שירה נאמרת רק מתוך התפעלות הנפש כשרואים את תוקף הנס שהוא נס היוצא לגמרי מדרכי הטבע, כך היה בשירת הים שהיו בתוך הים ביבשה, והמצריים רדפו אחריהם וטבעו בים וראו אותם מתים על שפת הים, וכן בשירה באשר הנחלים שהבאר גילתה להם הנס וראו הדם והעצמות של האמוריים, מה שאין כן אצל בלעם לא ראו נס בפועל שהיה זה רק בדיבור מה גם שאף פעם לא קילל אלא תמיד ברוך, בנוסף י"ל הרי הם בעצמם לא שמעו ולא ראו כלום, אלא רק נאמר להם על כך, ולכן לא היתה התפעלות הנפש, הנצרכת בשביל לומר שירה.

פרק כ"ד פסוק ה'

לכל דבר

רש"י: שהוא צורך הצבא, לא לספק מים ומזון, ולא לתקן הדרכים. אבל החוזרים מעורכי המלחמה על פי כהן, כגון בנה בית ולא חנכו, או ארש אשה ולא לקחה, מספיקין מים ומזון ומתקנין את הדרכים [סוטה מג.].

פירוש: שאם כבר לקח את האשה ולא עבר שנה, או חנך את הבית ולא גר בו עדיין שנה, או חילל את הכרם ולא עברה השנה הרביעית, אז לא רק שאינו נלחם בצבא, אלא נשאר בביתו ואינו צריך לעשות עבודות בספר, כגון לספק מים ומזון, ולתקן את הדרכים.

בטעם הדבר אולי י"ל שכמו באשה חדשה שהוא צריך לשמחה שנה תמימה ובגלל זה אינו יכול לעבור לעיר הספר לעזוב את אשתו ולספק מים ומזון לצבא, כמו כן מי שנכנס לבית חדש או חילל את כרמו, נקשר לבית ולכרם להם ציפה הרבה זמן, ולכן אינו יכול לספק מים ומזון לצבא, כיון שיצטרך לעבור לעיר הספר, הרחק מביתו וכרמו. [אך במלחמת מצוה, הכל יוצאין אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה, ועיין בהרחבה בסוגיית הגמרא בסוטה מג-ד].

ראשית צריך לבאר את סדר הדברים, שבפרשת כי תבוא [כ"ח ל'] בתוכחה ישנם את כל השלושה דברים שהזכרנו [אשה, בית, וכרם], מדוע הסדר שונה שם מפרשת שופטים [כ' ה'] ששם הסדר הוא - בית, כרם אשה ? [ודע שהרמב"ם בפ"ה מהלכות דעות (הלכה י"א) מתרץ תמיהה זאת וז"ל "דרך בעלי דעה שיקבע לו אדם מלאכה המפרנסת אותו תחילה, ואחר כך יקנה בית דירה, ואחר כך ישא אשה שנאמר "מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו מי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה", אבל הטפשין מתחילין לישא אשה, ואחר כך אם תמצא ידו יקנה בית, ואחר כך בסוף ימיו יחזור לבקש אומנות או יתפרנס מן הצדקה, וכן הוא אומר בקללות אשה תארש בית תבנה כרם טטע כלומר יהיו מעשיך הפוכין כדי שלא תצליח את דרכיך", ודע דאף שכתב הרמב"ם שיקבע אדם מלאכתו לפני קניית בית דירה, אך יכול לקנותו ביותר ממה שיש לו, שכך מובא במדרש בכרשית רבה (פרשה כ"ב) "אמר רבי לוי למדתך תורה דרך ארץ... ויתיר ממה דאת שרי", פירוש, יותר ממה שיש לך עשה בית דירה שלך, רש"י].

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com